

Sprekend een dier-4

Zomercursus 2017

Petra Bolhuis en Theo Meereboer

www.maieutiek.nl

Twee wegen

- A. Mensen krijgen steeds minder een uitzonderlijke status ten opzichte van (de rest van) de natuur. (S-R relaties of genen bepalen ons gedrag, geest en vrije wil staan ter discussie)
- B. Dieren blijken steeds meer typische 'menselijke' eigenschappen te hebben. (Emotie, empathie, intelligentie enz.)

maieutiek 2017

A-1 Vernistheorie en wat dat over mensen zegt

- Dieren handelen uit eigenbelang en overleefinstinct,
- Mensen handelen óók uit eigenbelang en overleefinstinct .

Maar;

- Er is meer dan eigenbelang,
- Samenwerking is het uitgangspunt voor het bestaan van groepsdieren.
- Ook Dawkins schrijft dat we altruïsme moeten aanleren (Zelfzuchtige genen blz. 165)... Maar waarom? Als dat niet natuurlijk is, waar komt het vandaan?

maieutiek 2017

A-2 Neurowetenschappen

- Niet alleen dieren, maar ook mensen bestaan enkel uit S-R relaties. (Lamme)

Maar ;

- Het verschil tussen complexe S-R relaties en de eenvoudige wordt hier genegeerd.
- Ruimte voor keuzes uit verschillende handelingen speelt hier geen rol.

maieutiek 2017

A-3 Positie van de mens op de planeet

- De mens is niet langer de kroon der schepping,
- We zijn deel van een voortgaande evolutionaire ontwikkeling.
- Maar de gedachte dat de cultuur haaks staat op de evolutie leeft nog volop. (vanaf Th. Huxley) en ook is er de niet ongevaarlijke gedachte dat wij de evolutie kunnen sturen. (sociaal darwinisme)

maieutiek 2017

B-1 S-R is achterhaald

- Dieren worden gelijkgesteld aan mensen i.t.t. wat eerder werd gedacht; Skinner met zijn S-R theorie is achterhaald. Wellicht is er sprake van S-R maar dan in een mate van complexiteit dat er meerdere R's mogelijk zijn bij eenzelfde S en dat er sprake is van metaniveau waarbij een dier evenals een mens kan leren om een bepaalde R **niet** te laten volgen op S.

maieutiek 2017

B-2 Taal

- Taal is voor mensen het beste te herkennen als het lijkt op dat wat mensen vertonen.
- Wanneer we taal gaan opvatten als gestructureerde communicatie is houding, gedrag, kleur of zang ook taal en zelfs chemische reacties taal. We kijken dan naar de beoogde gevolgen in de omgeving.

maleutiek 2017

B-3 Cognitie

- Ook cognitie testen mensen vaak alsof het alleen cognitie is wanneer wij het kunnen.
- Sommige dingen die slim zijn kunnen dieren beter dan wij. Dat kwam als een schok (aanwijzen van 0-9 dat verschijnt op een beeldscherm)
- Wat is cognitie? Is een amoëbe die tussen twee andere doorzwemt om ze te helpen bij een moeizaam verlopende deling ook slim bezig?

maleutiek 2017

B-4 empathie en moraal

- Inlevende vermogens en handelen met het oog op de belangen van een ander leek lange tijd typisch menselijk.
- Nu blijkt dat vele diersoorten empathisch gedrag vertonen en moreel besef hebben.

maleutiek 2017

Overeenkomst en verschillen

- Er zijn dus meer en meer overeenkomsten, maar blijkbaar ook verschillen;
- Groepsgrootte,
- Aanpassingsvermogen,
- Verspreidingsgebied,
- Complexiteit van cultuur en taal.

maleutiek 2017

(Evolutionaire) ontwikkeling van de mens

- Menselijke eigenschappen komen voort uit (evolutionaire) stappen uit het verleden,
- DNA,
- Snellere veranderingen (mitochondriaal of epi-genetisch),
- Complexiteit van symbooltaal,
- Scholing en overdracht,
- Techniek. (ook, maar niet alleen, m.b.t. opslag en overdracht van informatie.)

maleutiek 2017

Verantwoordelijkheid en bescheidenheid

- Grotere verantwoordelijkheid door enorme getal, techniek en macht,
- Terecht waarschuwen mensen dat we de enorme macht van de natuur niet mogen onderschatten. De natuur overleeft ons wel, maar overleven wij onszelf?

maleutiek 2017

Problemen en Ontmoetingen

- Wanneer we bereid zijn om te zien dat wij deel zijn van de natuur en dat die natuur intelligenter en empathischer is dan wij dachten komen we in een nieuwe verhouding tot de natuur te staan;
- Dat levert problemen op wat doen we met proefdieren (Singer)
- Dat levert prachtige nieuwe ontmoetingen op die we hiervoor domweg niet konden ervaren omdat we niet zagen wat zich voor onze ogen afspeelde.

maieutiek 2017